

Socialdepartmentet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sf@regeringskansliet.se

Remissen SOU 2018:5; Vissa processuella frågor på socialförsäkringsområdet

(Dnr S2018/00813/SF)

Utredningen har lagt ned ett omfattande arbete och har lämnat förslag inom tre huvudsakliga områden – det allmänna ombudets verksamhet för socialförsäkringen, frågor om tidsfrister för omprövning och överklagande samt frågor om återkrav. Hovrätten har, utifrån den utgångspunkt som domstolen har att beakta, i huvudsak inga invändningar mot förslagen. Hovrätten vill dock ändå lämna följande synpunkter.

Det allmänna ombudet inom socialförsäkringen

Med utgångspunkt i utredningens problembeskrivning är det klarlagt att det allmänna ombudets uppgift att verka för prejudikatbildning inte har fungerat tillfredsställande. Problemet är komplext och har diskuterats länge. Utredningens förslag till lösning är att införa en rätt för ombudet att överklaga beslut som inte har gått ombudet emot genom en så kallad fastställsetalan.

En sådan ordning skulle innebära ett avsteg från den grundläggande principen om kontraritet som gäller inom förvaltningsprocessen och som uttrycks i 33 § förvaltningsprocesslagen. Hovrätten ifrågasätter om lösningen är lämplig. Utifrån den enskildes perspektiv kan det dessutom innebära en lång ovisshet medan målet vandrar genom domstolsinstanserna. Utredningens förslag att i den

situationen förordna ett offentligt biträde löser inte det problemet. Dessutom torde behovet av juridisk vägledning i en sådan situation inte skilja sig från socialförsäkringsmålen i övrigt där man måste falla tillbaka på myndigheternas och domstolarnas utredningsskyldighet.

Ordningen kan ifrågasättas även ur ett effektivitetsperspektiv. Med nuvarande handläggningstider för socialförsäkringsmål lär det ta lång tid för en prejudikatfråga att vandra hela vägen genom instansordningen, även om det är det allmänna ombudet som för talan. Tidsutdräkten är särskilt problematisk när det gäller socialförsäkringsmål där – som utredningen också redovisar – det ofta förekommer kompletterande bevisning och ändrade situationer under processens gång. Ur effektivitetssynpunkt torde andra lösningar – exempelvis en ordning med prejudikatshiss som utredningen avfärdar – ha väl så mycket som talar för sig. Enligt hovrättens mening bör detta övervägas vidare.

Slutligen noterar hovrätten att begreppet fastställsetalan sedan lång tid är etablerat för förfarandet enligt 13 kap. 2 § rättegångsbalken. Det lämpliga i att införa en ny ordning för förvaltningsprocessen med samma beteckning men med annat innehåll kan ifrågasättas.

En kortad överklagandetid

Utredningen föreslår att tiden för överklagande av beslut enligt socialförsäkringsbalken kortas från två månader till tre veckor. Hovrätten har ingen invändning mot förslaget men vill framhålla att ett genomförande i konsekvensens namn rimligen förutsätter att även överklagandetiden för domstolarnas avgöranden förkortas till tre veckor i enlighet med de förslag som lagts fram i SOU 2014:76.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättspresidenten Lennart Svensäter, hovrättslagmannen Lennart Johansson, administrativa direktören Anna Graninger, referent, och adjungerade ledamoten lagmannen Göran Lundahl.

Lennart Svensäter

Göran Lundahl